Рік II. ч. 45. (… …)еділя 2. березня 1941. Ціна 30 сот

КРАКІВСЬКІ ВІСТІ

щоденник, виходить кожного дня, крім неділь і свят

АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-39 РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. — Тел. 104-81	„Krakauer Nachrichten" — Tageszeitung. Administration; Reichsstrasse 34. Schriftleitung; Orzeszkowagasse 7.	ПЕРЕДПЛАТА в краю і закордоном: місячно . . . . . . 6 зол. Курс 1 нім. марки — 2 зол. 5 чеських корон — 1 зол.

Фірер прийняв посла Японії

БЕРХТЕСГАДЕН, 1. III. — **Фірер** прийняв вчора у Берґгофі, у приняві німецького міністра закордонних справ **фон Рібентропа** нового цісарського японського амбасадора, ґен. **Гіроші Ошіму**, що вручив йому завірні грамоти. З амбасадором прибули посол **Сакума**, радник амбасади **Казе**, військовий аташе ґен. пор. **Банзай** і морський аташе кап. **Йокої**, щоб зложити завірні грамоти. Відділ почесної сторожі СС. віддав військові почесті при приїзді й відїзді японських гостей.

Знищено 30 анґлійських кораблів

БЕРЛІН, 1. III. — **Головне Командування Німецьких Збройних Сил подає:**

Одно німецьке підводне судно затопило **22.000 тон ворожих торговельних кораблів.**

Далеколетні боєві літаки, — як уже подано вчора в надзвичайному повідомленні — затопили 26. II. у віддалі 500 км. на захід від Ірляндії 9 кораблів загальної містоти **58.000 тон,** що плили під охороною. Крім того ушкоджено 3 кораблі так важко, що треба числитися з їхньою втратою. Дальші 4 кораблі поцілено важкими бомбами.

Підчас збройних розвідчих летів над морськими просторами біля Анґлії, німецьке летунство затопило 27. II. на захід від Ірляндії один торговельний корабель містоти 10.000 тон і ушкодило влучними поцілами бомб 12 великих кораблів так важко, що частину з них можна вважати за втрачену. Ескадри боєвих літаків заатакували вчорашнього дня важні воєнні обєкти **в південній і південно-східній Анґлії,** знищили багато **літаків** на летовищах і поцілили влучно бомбами важкого калібру ганґари й схови. Кількома влучними поцілами спричинено вибух в одній **фабриці літаків.**

Ворог не налітав вчора ні на німецькі, ні на зайняті терени.

Залога одного боєвого літака, поручник **Бавмбах,** фельдфебель **Еркенс** і підстаршина **Штааль,** знищила до дня 27. II. загалом **240.000 тон ворожих кораблів.**

Анґлія втратила в лютому 800.000 тон

БЕРЛІН, 1. III. — У своїй останній промові Фірер заповів, що в березні й квітні почнеться зміцнена війна підводними човнами проти анґлійських достав. Без огляду на те, коли взяти під увагу неофіційний підрахунок анґлійських кораблів, що їх затопили в місяці лютому німецькі підводні човни й літаки, переконуємося, що число затоплених анґлійських кораблів росте в катастрофальний для Анґлії спосіб. Як виходить із неурядових підрахунків — **Анґлія втратила впродовж лютого понад 750 тисяч тон торговельного корабельного тонажу.** Тут не вчислені втрати, що їх спричинили анґлійцям міни та італійська фльота й летунство. До цього числа не ввійшла також більша кількість кораблів, що їх ушкодило летунство.

Важкі бої в Африці

РИМ, 1. III. — **Головне Командування Італійської Армії** подає:

На **грецькому фронті** не було важніших подій. Ескадру ворожих бомбовиків, підчас спроби заатакування одної італ. бази, заатакували італійські ловецькі літаки та зістрілили один літак типу Спитфайр. Другий літак зістрілила протилетунська артилерія.

Підчас вчорашніх атак на летовища на **Мальті** знищено дальших 5 машин на землі.

В **Північній Африці** німецькі й італійські літаки успішно обкидали бомбами та обстріляли скорострілами ворожі панцирні частини. В **Куфрі та Джарабубі** італійські війська відперли атаки ворога.

У **Східній Африці** оживлена діяльність італійської артилерії на відтинку **Керен.** В **Сомалі** йде завзятий бій. Італійські війська боряться завзято на північ від **Моґадіто.**

——o——

Провокація анґл. посла в Софії

ШТОКГОЛЬМ, 1. III. — Анґлійський посол у Софії **Рендел** скликав вночі пресову конференцію анґлійців і американців, що перебувають у столиці, та заявив їм, що дуже близька та хвилина, коли **Анґлія припинить дипломатичні взаємини з Болгарією.** Анґлія — казав він — ані не хоче, ані не наміряє нарушувати болгарської невтральности або втягати Болгарію у війну. Коли анґлійський посол відходить, то це тільки доказ того, що Болгарія опинилася в великій небезпеці.

Тактика Рендела ясна: він вдає, що співчуває Болгарії й одночасно погрожує їй припиненням дипломатичних взаємин. Це дозволяє здогадуватися, що якраз Рендел поширював у світі зручні побрехеньки про Болгарію. Він уже не згадував таємної історії з одним „пашпортовим урядовцем" британського посольства, що — як кажуть — пропав. Частина анґлійської преси поясннює цю подію у протиболгарському дусі. В Лондоні думають, що це має бути тією краплиною, що спричинить розрив анґлійсько-болгарських дипломатичних взаємин. Згаданий „урядовець" — це один російський еміґрант і мабуть одна з тих осіб, що належать до великої громади анґлійських аґентів. Їх завдання: підміновувати Болгарію.

*

З приводу слів Ренделя німецька преса пише, що його остання заява — це ніщо інше, як тільки новий акт анґлійської зарозумілости. Анґлійці привикли ображувати слабших, бо не мусять боятися їх реакції. Коли ж анґлійці говорять про те, що Болгарія опинилася у великій небезпеці, то це задиркувата провокація й одночасно злобне перекручування фактів

Політика й наука

Краків, 1. березня 1941.

Був колись такий український міністр, який недолюблював журналістів (мабуть з[а] їх змисл критицизму) та в припливі ґеніяльних думок висловився так: „Кожний, що тільки вміє писати, може бути журналістом". До речі: будучи потім довший час за кордоном та приглянувшися ближче Европі, той діяч змінив свій погляд і навіть прилюдно його відпекався. На жаль, такий погляд, як згаданого міністра, є дуже поширений у нашому громадянстві, хоча [у] нас — на щастя — було вже багато журналістів не лише з талантом, але й високою освітою. Хоч ніде правди діти, що „журналістів" направду в світі багато, головно в нас, українців. Вони завсіди дивляться ще на журналіст. фах не як на фах, а як на забаву аматорів, якої пробувати може кожний дилетант. Ще більше в світі — „лікарів". Мало не половина людства, округло міліярд душ, готова завсіди служити другій половині, другому міліярдові, порадою на всякі недомагання тіла. Однак таки найбільше — „політиків".

Найбільше в світі людей таких, які дивляться на політику не як на мистецтво й ділянку праці, до якої потрібна довга й фахова підготова, тільки як на забаву чи приємність, у якій кожний перший зкраю громадянин, без уваги на пол, вік та освіту, може брати активну участь. І, направду, страшенне мало таких людей, що призадумуються над сенсом слова „політика" та вміли б дати його дефініцію. Дивна річ: люди — головно наші люди, бо маємо на увазі не відносини в міжпланетарному всесвіті, тільки в українському громадянстві — не піддають сумнівові справу, що направити черевик може тільки швець, а шевства треба вчитися, та що ця сама правда торкається кожного іншого ремесла, як проведення електричних дротів, будови камяниць і доріг, ба, навіть садівництва, огородництва, куховарства. Не треба, мовляв, підготови, щоб знати: **як здобувати народові кращі умовини істнування, як правити державою, як утримувати взаємини з сусідами й іншими народами та державами, як здобувати в кожній обставині максимум того, що тоді можна здобути, та забезпечуватись перед утратою тих здобутків у будуччині, як відрізнювати ціль від засобу, з яких чинників складається життя нації й держави, чого треба, щоб їх придбати й зберегти та коли вони затрачуються, що таке ідея, який звязок між ідеєю і хлібом, що ним кормляться міліони...** Бо це є політика й **того всього не можна збагнути ніяким іншим робом, як тільки студіями, наукою, придбанням основної освіти.** Та й того мало: бо як із шевством та кравецтвом, із хірурґією чи будовою мостів, — пізнавши теорію, треба ще довгої практики, треба стажу віку й громадської праці, треба досвіду, щоби справді тямити щось у політиці, щоби справді претендувати на імя політика й мати право брати активну участь у політичному житті. Коли ж нема тієї наукової підготови й практичного досвіду,

о одне чи друге недостатчне, коли до го нема й особистого хисту, який потрібй у кожному званні й при кожній праці, ї тоді виходить карикатура політики. З ю різницею між карикатурою шевства й вевства, що пошкодованою стає не одиця, яка — від біди — може носити тісний ревик і піджак з криво вшитим рукавом, але цілий нарід, який терпить через брак асту, знання й досвіду своїх провідників. ває, що цілі громадянські гурти забувать про всі ті правди, нехтують вимогами, о їх ставить політика до своїх прихильків і виконавців, та витворюють своєю яльністю політичний шум, політичні суречки й політичну атмосферу, що стряють громадянством і суперечать інтересам ації. Тоді це трагедія, з усіми можливими рагічними наслідками. Не для одиниць, а я всієї нації. І тоді від усих членів нації, о мають почуття відповідальности, залеть, щоб мерщій завернути з фальшивої ороги, щоб привернути політиці належне поважне місце.

Чим живе людство, на які частини розадається, яка ціль народів, у якому доскоалому творі нарід знаходить своє задовоення та як правити державою — це були итання, що займали та хвилювали найільших фільософів світа. Твори Сольона, латона й Аристотеля, Демостена й Ціцеона по нинішній день належать до початових політичних наук. Без знання всесвітьої історії, історії соціяльних рухів, без нання національної економії та соціолоії не можна зрозуміти суті політичних поій, їх органічного звязку, їх льогічних наямних; не можна пізнати правил, що керують життям народів, які збільшуються, отребують щораз більше місця й щораз ільще харчів; без знання історії фільософії не можна зрозуміти звязку й різниць іж ідеями, які є рушійною силою людської поведінки.

Коли хтось скаже, що того всього не реба знати, щоб бути добрим політиком, о допобатиме на людину, яка твердила б, о не треба мати доброго зору, щоб відізнавати всі відтіні красок і розумітись а малярській кольористиці, — або, що можна бути глухим та відчувати різницю, ка є між гармонією тонів і какофонією. очевидно, трапляються одиниці без офіяльної і формальної наукової підготови, ез великих стажів, які відразу опановують е чи інше мистецтво, ту чи іншу науку. ле це люди з т. зв. Божою іскрою, це генії. Однак і вони брак шкільної освіти надолужують велитенською самоосвітою, велитеським зусиллям, щоб формувати себе й підйматися на щораз вищий рівень знання. Хто відомо нехтує наукою, будучи одночасно ереконаним, що має дані забирати голос справах, у яких не можна говорити (не о діяти) без попередньої наукової підготови, той вбачає в собі хіба ґенія. Яка жалюгідна ситуація таких одиниць, коли вони свому погляді на себе й свою вартість залишаються цілком осамітненими!

І в українському житті виринали й винають явища, які хвилюють старше громадянство. Воно затривожене, чи випадком української молоді не зроджується легковажний підхід до тієї найповажнішої проблеми, якою взагалі є політика. Коли хтось аже, що старші громадяни є взагалі проти ктивного вмішування молоді до політичого життя, то це тільки половина правди. Старше громадянство знає, що сам вік не вирішним критерієм і достаточною леґіимацією: ні старий вік, ні молодий. Не одна молода людина второпніша від старої не один старець розумніший від десятків молодців. Річ не в віці, а в знанні. Були аси, коли без сивої бороди не можна було асідати в гурті вибранців, що правив державою. Нині часи інші. Але не змінився ідхід до вартости фахового знання, до артости освіти й практичної підготови. країнське громадянство не є проти участи олодих людей у політичному житті, — ле є проти активно-політичної праці люей, які раніш не придбали теоретичного та практичного знання. Політика — це не тільки одно з найважчих, найскладніших, найштудерніших мистецтв і ділянок праці, але й найпочесніших: бо трактує про долю народів і держав. Як можна братися до політики, не працюючи раніш над придбанням цілої маси фактичних відомостей?!

Здоровий інстинкт української нації проявився хоч би в тому, що за тисячу літ величних зривів і приземних упадків — остаточно таки зберігся здоровий, ідейний корінь нації. І в ним головно саме українську молодь. І тому ті неґативні явища, що їх спостерігаємо, треба зарахувати лише до епізодів, зроджених із непорозуміння. З непорозуміння щодо інтерпретації, що таке політика. Не маємо найменшого сумніву, що те непорозуміння розвіється, та що докаже це українська молодь, яка приготовлятиметься до своєї ролі в політичному житті — фаховими студіями й наукою.

Нові кордони — нові проблєми

(Від власного кореспондента).

Будапешт, лютий 1941.

З державою зовсім те саме, що з дітьми: більші діти — більші клопоти. Знає це й переконується про це Мадярщина, яка внаслідок зросту (числом і значінням) внутрішніх проблем покищо відмовляється від більшої зовнішньо-політичної активности. Воно трохи парадоксально, коли пригадати, що далеко менша Мадярщина була в закордонній політиці багато меткіша, а проте це явище природне й льогічне.

Як відомо, сучасна Мадярщина повстала трьома етапами: восени 1938 р. дістала вона південно-східні области Чехословаччини, на весну 1939 р. прилучено до неї Закарпаття, недавно, восени 1940 р. — Семигород. У звязку з цим збільшилася не тільки її територія й населення, але й виросли нові великі проблеми, від влучної розвязки яких залежить майбутнє цієї держави: це **в першу чергу проблема соціяльного характеру**, що від 1918 р. до сьогодні не знайшли ще конкретної полагоди.

Кілька цифр. Повоєнна Мадярщина мала 93 тис. кв. км. і 8 мілйонів населення, що до 1938 р., тобто до ревізії мадярських кордонів, зросло до 9½ мілйонів. Нині — **це 161 тис. кв. км. і 13.5 мил. населення** (прибуло: 1938 р. — 12 тис. кв. км. і 1,1 міл. населення, 1939 р. — 10 тис. кв. км. і 3/4 міл. нас., 1940 р. — 44 тис. кв. км. і 2,5 міл. нас.), при чому в останньому мадяр 75%, отже 10 мілйонів; решту творять меншини: 1 мілйон румунів, 750 тис. українців, 630 тис. німців, 275 тис. словаків, 55 тис. хорватів і ще кілька менших нац. ґруп. Як бачимо, це різнородний національний склад, а історичний досвід каже в таких обставинах підходити до меншинової проблеми без леґковажения її.

Друга поважна справа — соціяльна. Втеча сільського населення до міст, характеристична для повоєнних років, що зменшила була до 1930 р. відсоток хліборобського стану до 52 відс. усіх мешканців, тепер, коли новопридбані території здебільша хліборобські, зійшла на другий плян: сьогодні селянство — 70 відс. усього населення Мадярщини, сільське господарство охоплює майже три четвертини її території (50 відс. з цього ріля, 20 відс. — пасовиська). Остання четвертина території — 20 відс. ліси, 10 відс. виноград і городи. Та на майбутнє відплив сільського населення до міст і пролетаризація його не спинена, а вина в цьому непомірні різниці в хліборобському шарі: більшість землі знаходиться в руках не селян, що самі управляють її, тільки належить до дідичів, які мешкають здебільша в місті й велитенські свої добра обробляють форналями й поденниками. Через те маємо тут таке явище, що навіть після поширення хліборобського стану новими кордонами не збільшилася майже кількість властивих сільських господарств. Останні, здебільша від 25 га землі вниз, займають все ще всього одну четвертину засівної площі, тоді, як землевласники, власники 1.000—200.000 моргів, мають у руках решту її. Серед землевласників був раніше відсоток жидів такий, що 20% усієї управної площі Мадярщини належав до них і тільки від 1940 р. їх впливи окремим законом загальмовані.

Та соціяльно-хліборобська структура спричинює великі труднощі в земельній реформі. Колишнім воякам приділили в перших роках тієї реформи 35 тис. моргів землі. У 1938 р. вийшов закон про парцеляцію 3/4 міл. моргів, але його не легко перевести в життя. Одночасно істнує проблема сільських (рільних) робітників і халупників: унормування справи індивідуальних і збірних умов, ліквідації безробіття на селі з одночасним піднесенням рільної видайности й т. д. Разом із побільшенням населення виринула мешкальна (будівельна) проблема.

Попри цей сільсько-господарський сектор, очікує в Мадярщині своєї розвязки й **промислова** проблема. Нові кордони не внесли, щоправда, в неї поважних змін: із семигородських копален припало Мадярщині всього 15 відс. (мідь, олово), а з 50 тис. новопридбаних у територіяльних змінах підприємств — майже всі дуже дрібні — це здебільша харчево- та деревно-промислові виробництва, металеві варстати, малі хемічні фабрички, прядільні й пивоварні. Все ж, число робітників зросло тепер у Мадярщині до 1 мілйона (800 тис. — промисл, 100 тис. — транспорт, 80 тис. — копальництво) й, на диво, 400 тис. з нього живе в Будапешті.

Четвертий клопіт Мадярщини сьогодні — це жиди. Проблема їх загострилась особливо, з новими територіями прибуло чимало й цього „добра" і ¾-мілйонова жидівська маса, осіла здебільшого по війні в Будапешті (де опанувала не тільки біржу, торгівлю й — як ми вже згадували — велику земельну власність, але й різні інші фахи). Недавно виданий там закон про обмеження жидів у вільних фахах відповідно до кількости жидівського населення та про заборону жидам виконувати публичну й державну службу — жидівського питання Мадярщини ще остаточно не розвязує.

Нарешті вимагає управильнення й мадярська віроісповідна справа. З чотирма майже мілйонами новопридбаних громадян прийшло й їх релігійне зрізничкування й тільки після двох перших ревізій кордонів прибуло Мадярщині більш пів мілйона греко-католиків, 400 тис. римо-католиків, 100 тис. православних та коло 300 тис. евангеліків. Із Семигородом дійшло чергових 800 тис. римо-католиків, 1 мілйон греко-католиків, 350 тис. православних та пів мілйона евангеліків. Разом виглядає віроісповідне обличчя нинішньої Мадярщини так: 7,3 міл. римо- і 1,6 греко-католиків, 500 тис. православних і 750 тис. евангеліків. Для нас цікаво буде знати, що мукачівську гр.-кат. дієцезію підчинено архиєпископові в Грані.

Як бачимо — справді: кордони Мадярщини більші, але й проблєми більші.

К.

— **СОВІТСЬКИЙ СОЮЗ** підписав торговельний договір зі Швайцарією.

— **МІЖ СІЯМОМ** та Індокитаєм продовжили перемиря до 7. III.

— **ЯПОНСЬКИЙ** амбасадор у Лондоні відвідав Черчіля. Опісля Черчіль прийняв посла Греції й амбасадора Туреччини.

— **РУЗВЕЛТ** звернувся до конгресу з проханням дати йому 3 мілярди і 812 мілйонів долярів на військові цілі.

— **АНГЛІЙСЬКИЙ** король Юрій VI. прийняв на авдієнції голову австралійського уряду Мензі. Він прийме участь у засіданнях воєнного кабінету.

Як тягли українців до польської армії у Франції

Будучи вчителем французької мови в одній гімназії на західньо-білоруських землях кол. Польщі, поїхав я з доручення берестейської шкільної кураторії до Франції на курс французької мови, що його щорічно організував Інститут чужих мов при університеті в Нансі.

Був липень 1939 р. На дворі що-другий день падав зливний дощ, тому учасники курсу, коло сімдесять осіб, частіше збиралися в студентській харчівні й живо обговорювали світові події. Очевидно, кожний коментував офіціяльні французькі комунікати з погляду інтересів своєї нації. А були між нами представники невтральних держав: Югославії, Литви, Швеції й ін., що особливо цікавилися ситуацією в Польщі.

Катастрофа цієї держави зближалася для сторонніх глядачів з невідхильною певністю, хоч уся французька преса заявляла, що Польща до війни належно приготована, що її національні меншини відповідно засимільовані та що вона має певних союзників. Пригадую собі, як дві польки-студентки на переміну оповідали на лекції (на вправах мови) про те, яку потугу уявляє собою Польща та про старовинність і красу польських міст; коли одна з них згадала про Вильно, тоді нагально один литовець перервав референтці, заявляючи, що вже надходить хвилина, коли ця давня столиця Литви перестане бути польським містом. Щоби вспокоїти сильно схвильовану студентку, встав із місця один німець і серед загальної апробати візвав приявних, щоби дали кожному виговоритися та оминали всяких дразливих політичних суперечок. В загальному керманичі курсу так складали його програму, що всі учасники мали змогу багато говорити між собою та взаємно обговорювати свої професійні справи; тільки одні англійці трималися осторонь, чи це було на прогулці, чи в каварні, чи у викладовій салі. Кожному давали вони відчувати свою вищість і через те не мали ніяких симпатій.

У величавому, щойно викінченому академічному домі-інтернаті, в якому я мешкав, жило м. ін. коло пятьдесят студентів-жидів із Польщі, що не поїхали на ферії або тому, що не мали грошей на подорож, або тому, що в міжчасі позбавили їх польського громадянства. Не зважаючи на те, між усіми студентами-жидами з Польщі панували сильні про-польські тенденції, хоч були це майже виключно побиті жертви польського терору із вищих шкіл у Польщі. Цей убогий елемент жив, здебільша заробляючи при обслузі студентської харчівні й бару, під батьківським доглядом ректора університету — також жида. Діяльність цього гурту людей була завсіди дбайливо контрольована емісарами польського консуляту зі Штрасбурга. В часі останніх вакацій урядовці консуляту стали раптом дуже ласкаві для жидів, вибираючи зпоміж них добровольців на інструкторів „Стшельца" між польським робітництвом у східній Франції. Буваючи на селах, ці пропагандисти зауважили, що між людьми, з яких вони мали вербувати добровольців до польської армії (тоді ще у Польщі), знаходиться великий відсоток свідомого українського робітництва.

Велику ролю в освідомлюванні українського робітництва відограло Т-во „Просвіта" в Нансі. Діяльність тієї установи була сіллю в оці польської амбасади й малі консулярні урядовці отверто відгрожувалися бунтівникам-гайдамакам, як тільки прочиститься міжнародня европейська атмосфера. Але зближався тоді кінець серпня й атмосфера густішала, замість рідшати. Цікаво, що серед тих поляків у Франції, яких я стрічав, настрій падав, а не ріс угору. Ось так нпр. раз, вийшовши з костела, дві студентки-польки, побачивши мене — попросили піти з ними до поблизького ресторану на каву. Довгу хвилину не міг я відгадати причини їхнього надмірного пригноблення, коли я просто спитав про це, вони вибухнули ревним плачем: ось, мовляв, нині-завтра польські вояки вирушать до бою, а в них ані доброго проводу, ані зброї. Ці студентки були від кількох місяців урядничками консуляту, через це їхні ревеляції були правдивим відзеркаленням настроїв, що панував серед польських провідних верств у Франції. Не забуваймо, що поляки у Франції були противниками режиму Ридза.

В першому дні загальної мобілізації у Франції, себто 23. серпня, виїздили, поспішаючи, всі курсанти до Польщі. Я постановив переждати воєнну хуртовину між французами. Всі дороги й вулиці, поїзди й трамваї були переповнені змобілізованими, але обличчя їх зовсім не палали воєнним завзяттям. Їх проводили жінки й діти, а з їхніх плечей обабіч звисали літрові боклаги „пінару",— вина, без якого француз ні одної днини не обійдеться. Вони вибиралися не на довше, як на кілька місяців, бо чейже „саль бош" „не має чого їсти, його можна вже до кількох місяців зломити самою економічною бльокадою, там вибухне революція нині-завтра". Серед загального психічного пригноблення минали гарячкові дні останнього тижня серпня 1939 р.

В дні 1. вересня катастрофальне враження зробив комунікат „Аваса", що першого дня війни в год. 10-ій рано подав вістку про збомбардування майже всіх військових обєктів у цілій Польщі. З евакуованого Штрасбурга перенісся до Нансі й замешкав у академічному домі польський консулят. З його переїздом почалась також у нашій околиці злощасна погоня й тяганина за українськими добровольцями до польської збройної сили — цим разом уже на французькій землі. (Далі буде).

Осип Дачкевич.

Б. Л.

У минуле

Був тільки один, а саме проф. Шпіцер, котрого навіть Соневицький мабуть ніколи не просив, а директор також ні. Знали, що він того не любить і що ніяка просьба не поможе, лиш скорше зашкодить. Був це „камяний професор". Учив знаменито, вимагав багато, не всміхнувся ніколи, хіба іронічно, жартів не знав.

Тяжко було знайти так неподібних до себе людей, і з вигляду, і з вдачі, як він і Соневицький. Два світи, дві інші породи. Шпіцер, як той кіт, ходив одинцем, Соневицького всі бачили в товаристві, — як не старших, то учеників. Нераз кілька провадило його. Розмовляв з ними свобідно, жартував і, жартуючи, вчив, — вчив найвищої науки, науки життя. Не було в тій науці ані якоїсь окремої системи, ні програми, не було охоти виховувати ідеалістів, ані позитивістів. Виховник хотів бачити тільки здорове морально й фізично покоління, яке вміло б собі в світі дати раду в тих, як звичайно кажеться, тяжких часах.

Великою нашою хибою вважав він брак товариської оглади і недостачу так званих форм. Це, на його гадку, відбирало нашому молодому чоловікові певність себе і, в порівнанні з сусідською молоддю, провадило до небажаного й шкідливого почуття меншевартости. Від цього почуття до національної байдужности, або й до апостазії, було вже недалеко. Тому-то при кождій нагоді звертав він увагу на товариські форми.

Пригадую собі, якось одного разу розказував нам, як-то він одного молодого чоловіка возив сватати́сь. Панночка була гарна, добра, освічена і з доброго роду. То що ж! Попросили до обіду, а кандидат на мужа як став сьорбати борщ, їсти ножем рибу та ніж до вуст пхати, то нічого з того сватання не вийшло.

„Мною аж підкидало на кріслі", — скінчив отець совітник. — „Печеніг і — годі! Коли б я знав, що він такий, був би з ним не їхав. Шукай собі такого свата, як ти сам. Пощо мені сорому набиратися".

Оповідання було живе, як новеля, ілюстроване рухами й показом, як то жених не вмів собі дати ради з волоським макароном, як дув на чорну каву й скільки хліба накришив при своїх тарелях. Ми слухали й сміялися сердечно. І мабуть ніодин із нас тих гріхів, що герой оповідання, не поповнив уже в своєм життї.

Наш катехит був великим ворогом нікотини. Тютюн уважав за один із найбільших гріхів молоді й причиною не одного лиха. Знав, що курити вчаться звичайно молоді хлопці, часто-густо вже навіть у першій гімназійній клясі. Тому-то й розказував нам, як то такий молодий курець з папіроскою в руці заснув. Папіроска висунулася на постіль, постіль затлілася, а що в тім віці хлопці мають звичайно твердий сон, так і наш безталанник збудився лише тоді, як усе ліжко стояло в огні. Якось цю пожежу вгасили, але передчасний курець мусів кинути школу й їхати додому, бо батьки його були бідні й не могли йому купити ні нового вбрання, ні книжок, а вчителі також не дуже то добрим оком дивилися на нього.

І це оповідання було настільки живе й пластичне, що неодного відстрашило від курення.

Перед їздою на великодні свята розказував нам отець Соневицький, як то раз їхали „такі, вважаєш, шкубенти" на возі й позакурювали собі „дзиґара", буцім якісь пани. Котрийсь кинув „з вервою" недокурок, але попав не поза драбину, а на віз. Запалилася солома, а що в полі не було чим огня гасити, то віз згорів, мов ватра. Добре, що коні повипрягали.

„Можна собі подумати, як тих хлопців батько й мати вітали. Я в їх шкурі не хотів би бути, і всім того також не бажаю".

(Д. б.)

З голосів преси

Анґлійські пляни на Близькому Сході

На тему подорожі англійського міністра закорд. справ Ідена та ген. Дила до Анкари пише, на основі закордонних інформацій, „Ноєс Вінер Таґблят“, що завдання Ідена доволі важке. Анґлійська преса сама признає, що істнує „деяке розходження у поглядах“ між англійським та турецьким урядом щодо інтерпретації анґлійсько - турецького союзного договору. В цьому договорі сказано, що Туреччина вступить у війну по стороні Англії тільки тоді, коли буде загрожена сфера її інтересів та безпеки істнування держави. Анґлійці вважають, що ця загроза вже істнує, Туреччина, натомість, з цим поглядом не погоджується. Іден має власне переконати турецький уряд у... правильности анґлійського погляду. Далі пише „Н. В. Таґбл.“:

»В Лондоні рахуються з двома можливими вислідами подорожі Ідена: перша, максималістична — в яку, зрештою, ніхто у Лондоні поважно не вірить — передбачує заключення грецько-анґльо-турецького військового союзу, який примусив би Туреччину виступити по стороні Англії; друга можливість — це беззастережна згода Туреччини віддати свої транспортові середники для перемаршу англійського війська та перевозу англійського воєнного матеріялу. За інформаціями з Англії, на цю другу можливість надіються там найбільше в звязку з місією Ідена, але певної віри в успіх її таки нема, бо подібні анґлійські пропозиції вже давніше натрапляли там на мале зрозуміння. В цих випадках, турки відповідали все запитом, скільки того війська й воєнного матеріялу може кинути анґлійське головне командування, щоб поширити воєнні операції. У цьому саме лежить звязок між подіями в Лібії та місією Ідена. Бо кожна невдача в Лібії, або хоч тільки кожний дефензивний застій Вейвелової офензиви мусить сильно й відємно вплинути на турецьку оцінку британських резерв, які Англія могла б кинути на близько-східній фронт.

Вчорашню пробну вістку анґлійської преси, що, мовляв, Іден зажадав від турків відчинення Дарданелів для перепливу анґлійської фльоти на Чорне море, нині вже знову відкликують. Її називають безпредметним міркуванням, бо турецько-совітський договір власне торкається Дарданелів і ця клявзуля придана до анґлійсько-турецького договору. В цій клявзулі сказано, що Туреччина звільнена від усякої акції, яка могла б стрінутися із спротивом Совітського Союзу. У звязку з цим деяке зацікавлення викликає факт, що анґлійський амбасадор у Москві сер Стефферд Крипс відлетів спеціяльним літаком до Стамбулу. Є здогади, що він зустрінеться у Стамбулі з анґл. міністром закордонних справ Іденом і шефом ґенер. штабу Дилем«.

НАКАЗ МАРШ. ҐЕРІНҐА ДО ЛЕТУНІВ

Головна кватиря летунства, 28. II. — Державний маршал Великонімеччини і зверхник летунських сил видав такий денний наказ з приводу 6-их роковин створення летунських військ:

Вояки летунства! Товариші!

У дні 6-их роковин заложення підвалин під ряди летунських військ стоїмо серед переможних боїв за свободу й честь нашого народу.

Минулого року, завдяки вашій охоті до подвигів і хоробрості осягнули ви, мої товариші, **величавих успіхів**. За це висловлюю вам мою подяку і признання.

Викликуючи тривогу у ворога та одночасно пошану й подив у світі, вірні геройській традиції німецького вояцтва, своїми чинами вкрили ви свої прапори непроминаючою славою. Німецький нарід глядить на вас з гордістю й довірям і є з вами цілим серцем.

З мужеською жалобою схиляємо сьогодні прапори та вшановуємо память наших поляглих товаришів. Їхня жертва — це для нас пригадка й зобовязання — **виборoти остаточну перемогу.**

Слава нашому Фіреровi!

ҐЕРІНҐ,
Державний маршал Великонімеччини
і верховний командант летунських сил.

— **ҐЕН. НАСЕЛЬ,** командант італійських гірських військ, вислав до Мусолінія телеґраму з подякою за признання для гірських військ у недавній промові.

— **В БУДАПЕШТІ** підписали протокол щодо опції в користь Мадярщини й Румунії на мішаних теренах.

— **КН. КОНСЄ** заявив у парляменті, що японський уряд не дивиться крізь чорні окуляри на майбутні взаємини зі Злученими Державами.

— **ЯПОНСЬКИЙ** міністра закорд. справ Матсуока заявив у палаті послів, що простір Океанії призначений, як життєвий простір, для азіятів. Він може вмістити 600—800 міліонів людей. Слова Матсуоки викликали велике враження в Америці, де цікаві знати, чи японці зараховують до Океанії також Філіпіни і Голяндську Індію.

Смерть короля Альфонса XIII.

РИМ, 1. III. — Дня 28. II. помер після довгої недуги **Альфонс XIII-ий,** б. еспанський король. Пскійний вродився 17. V. 1886 р. Як 16-літний хлопчина засів він на еспанському престолі у 1902 р. і панував до 1931 р., коли зрікся корони й виїхав з Еспанії.

Покійний вродився як шестимісячна дитина. Ніхто не мав надії вдержати його при житті. Але велика дбайливість його королівської матері видерла слабенького хлопчину від смерти. Це стало причиною, що пок. король став від наймолодших літ аж до кінця завзятим спортовцем. Залюбки їздив на коні, плавав, кермував автом і моторовим човном. При цьому був відомий із своєї холоднокровности й великої відваги. Коли вертався зі шлюбу зі своєю молодою дружиною, політичні загорільці кинули бомбу на королівську карету. Вона розірвала коні і вбила візника. Кров обризкала білу сукню королевої. Альфонс XIII-ий не здригнувся, спокійно тримав у руках дружину і своїм спокоєм поміг опанувати замішання. Відвага й холоднокровність не покидали покійного підчас усіх атентатів на його життя. Він створив собі цілий музей з відломків бомб, що на нього кидали, та гільз і зброї, що до нього стріляли.

Під особистим впливом Альфонса XIII. спорт поширювався у всій Еспанії, а з ним гиґієна й дбайливість за кращі життеві умовини.

Підчас світової війни покійний вів головне бюро Червоного Хреста. Сам особисто кермував працею великого штабу урядовців. Цікавився всіми справами тієї установи й своєю діяльністю осушив не одну сльозу, не одно життя підтримав надією повороту до найближчих. Покійний діставав день-у-день багато листів у справі відшукання полонених. Одного разу пошта принесла йому лист від одної малої дівчинки з Франції. Вона писала, що мама дуже плаче, бо тато пропав на війні і про нього немає вістки. Дівчинка просила короля помогти. Альфонс XIII-ий особисто відписав маленькій французці і просив заспокоїти маму, щоб не плакала, бо він зробить усе можливе, щоб віднайти її батька. Нічого більше не характеризує його шляхотної вдачі як та спочутливість його серця для тих малих, невідомих нещасливих людей.

Після арештування і вивезення **митрополита Андрія Шептицького** до Суздалю в 1914 р., — король Альфонс XIII. написав письмо до російського царя, в якому домагався звільнення Голови Грек.-Кат. Церкви.

Покійний мав важкий життєвий шлях. Тягар своєї королівської корони ніс достойно, тихо і без скарги, хоч не було ні одного дня, щоб не приніс йому особистих терпінь. У його довгому королівському титулі відчувалося ширину і далеч Колюмбових шляхів. У таких його починах, як вистава у Севіллі у 1929 р. видно було його глибоке зрозуміння історичної місії Еспанії. Це наче тоді востаннє стара Еспанія обняла своєю коронковою мантилею всі еспанські країни Середньої і Південної Америки.

м. к.

———o———

— **22. II. ЗАТОНУВ** на Атлянтійському Океані анґлійський корабель «Саеменс Принс», містоти 8.000 тон.

— **ВІД 20.—26. II.** відбувалися у Відні наради дунайської комісії під проводом представника Німеччини. Участь у нарадах взяли представники Італії, Совітів, Болгарії, Югославії, Румунії, Словаччини й Мадярщини. Чергове засідання відбудеться при кінці червня.

Література й Мистецтво

Дитяча література

(Уваги з приводу серії „Моя книжечка" „Українського Видавництва").

Бути письменником для дітей — і приємно, і невдячно. Бо нема милішого читача, як діти, мабуть єдині, що справді всією своєю істотою, невинною душею та пребагатою уявою переживають — як ніхто зі старших — читане й слухане. І коли література має залишити слід на ментальності й психіці читача, то наймаркантніше, так би мовити, робить це дитяча література. Але й ті самі малі та вдячні авторові читачі одночасно відплачують йому гіркою невдячністю. Бо хто з них тямить, як називається автор зворушливої казки про дівчинку з сірниками, чи автор романтичної історії Червоної Шапочки, — хто оповів їм пригоди Робінзона Крузое та хто захоплював пригодами Гулівера? Те саме торкається „Хати вуйка Томи" й отих безсмертних мисливських оповідань, що завжди викликують вибухи радости й сміху дітвори. И коли тільки ті колишні діти стають дорослими, щойно тоді вони знають, що імена Андерсена і Ґріма ,Дефо і Свіфта, Бічер-Стоуа і Мінхавзена займають неостанні місця у всесвітній літературі та що цілий ряд інших великих письменників, які вславились іншими творами, дали також перлини дитячої літератури.

Очевидно, що той своєрідний рід літератури, яким є література дитяча, висуває таксамо строгі, прикметні собі вимоги, як кожний інший рід письменства. Тут грає ролю не тільки особлива тематика, але й спеціяльна техніка писання та особливий підхід до тематики, — таксамо, як особливий підхід до читача, для якого дитяча книжка (оповідання, песа, вірш, повість) призначена. Тому творчість для дітей мають великих письменників, приблизно так, як мініятури або нпр. „екс-лібріс"-и мають мистців. Глібів творив безумовно не тільки під впливом Ляфонтена та Крилова, таксамо, як Франко писав Лиса Микиту не тільки тому, що захопив його „Райнеке Фукс", що зрештою спонукав Ґетого відгребти той твір з фляманської літератури 15-го століття. Бо дитяча література має свій чар не тільки для дитячих читачів, але й для творців, загальних письменників, і для старших читачів.

Українські видавництва, друкуючи книжки для дітей, мали в першу чергу на увазі виховну ціль. Проте витворились у нас уже й спеціялісти, видавці виключно дитячого письменства, повстали теж були українські часописи (журнальчики), що стояли на справді високому рівні („Світ Дитини", та більш популярний „Дзвіночок"). У часі між світовою та цією війною виринуло теж кількох письменників, що присвячувались дитячій літературі (К. Малицька, Ю. Шкрумеляк), цілий ряд першорядних наших мистців ілюстрував дитячі видання.

Очевидно, що тут, у Кракові, який має постачати дитячу літературу для українських маціцьких на Холмщину й Лемківщину та по розсіяних інтеліґентських родинах, — видавці мали теж на увазі в першу чергу ціль виховну. Щоб бідним селянським дітям дати за посередництвом учителя за кілька чи кільканадцять сотиків у руку бодай щонебудь, одну-дві байки, щоб призвичаювати селянську українську дитину взагалі до української книжечки й українського друку — це мабуть було головною спонукою заснувати в „Українському Видавництві серію „Моя книжечка". Є в отій серії вже 21 випусків. Переглядаючи їх, надибуємо частинно переклади (Ґрім, Андерзен), частинно передруки (Франко й кілька дуже добрих українських народніх казок) та частинно й речі оригінальні. Між цими останніми звертають увагу: дві книжечки Роляника (прегарна сценічна картина на св. Миколая „Гості зза хмар" та своєрідна ціла віршована „епопея" „Пригоди Ґномика Ромтомтомика"), дитяча песа Наталі Савченко „Дід мороз", врешті історична казка Миколи Погідного „Гетьманська булава", про яку була вже в „Кр. В." окремо мова.

21 маленьких книжечок — це безумовно вже певний вклад і чимала заслуга. Наведений угорі арґумент, що саме казав друкувати такі малесенькі книжечки (деякі з них не мають навіть 16-ти сторінок малої 16-ки), теж має свою вагу. А проте — щиро признатись — автор цих рядків ніколи не був і не є прихильником т. зв. видавничої дріботи (з винятком, очевидно, люксусових мініятюрних видань, про які нам ще не мріяти). Коли річ іде про дитячу літературу, то фактом є, що вона має свої особливі вимоги технічно-видавничого характеру, та що саме вимагає — не тільки великих черенок і багато прозорих ілюстрацій, але й великого формату, грубого паперу, твердої обгортки. Дитина легковажить собі маленьку, тоненьку книжечку в тонкій паперовій обгортці, — така книжечка не має атракційної сили, як дарунок. Фактом теж є, що всі колишні західньо-українські видавництва переконалися, що справді покупну силу має не мала, лише велика книжка: знала про це „Червона Калина" і „Видавничий Інститут" і „Українське Видавництво" і Вид.С-ка „Діло".Не маємо сумніву,що велика, гарно ілюстрована книжка з архитвором дитячої літератури, видана як настільний альбом — знайшла б своїх покупців: батьки купували б не лише для своїх дітей, але й для себе, як узагалі гарну книжку! Очевидно, така дорога книжка не мала б масового збуту, на якому саме залежить „Українському Видавництву, що рахується з таким „відборцем", як бідна українська шкільна дітвора. Але — коли вже серія „Моя книжечка" має залишитись у теперішньому вигляді — проте піддаємо думку: видавати час до часу дитячі книжки під гаслом „комасацій", а не „парцеляцій". Покищо „Моя книжечка" виконує благородну виховну ціль та дає українській дитині в руки ту книжку, якої вона тут не мала. І народні вчителі (второпніші) мають чудовий матеріял для „домашньої лектури", ба, навіть для збірних позашкільних читань.

І. Ірук.

З думок Ґете

Від критики не можна заслонитись, ані від неї відвернутись; треба робити їй наперекір — а з тим вона завжди поволі погоджується.

Форма вимагає, щоб її однаково добре перетравити, як і зміст, — а перетравити її куди важче.

Завжди найдосконалішим у свому роді буде той мистець, якого винахідливість і фантазія лучаться наче безпосередньо з матеріялом, з якого він творить.

В кожному мистцеві буває зародок зухвалости, без якої годі уявити собі будьякий талант, — а оживляється він передусим тоді, коли талановитому мистцеві хотять накинути тісні межі і найняти його, або ж використати однобічно.

В кожнім творі мистецтва, великім чи малім, все, аж до найдрібніших деталів, залежить від концепції.

Внутрішній зміст опрацьовуваного предмету є початком і кінцем мистецтва.

Фізична карта чорноморських країв

В. КУБІЙОВИЧА ТА М. КУЛИЦЬКОГО

Мірило 1:1,500.000.

Під такою назвою вийшла карта українських земель. Дбайливе виконання, добірні краски з різними, але виразними, відтінями в переходах з одної в другу й гарне видання на доброму папері творять з мапи мистецьку картину, що захоплює око й може прикрасити не тільки робітню науковця, канцелярію установи, чи шкільну салю, але навіть стіну найвибагливіше уладженої кімнати.

Та вартість мапи не в її мистецькому виконанні й виданні, а в її змісті. Карта чорноморських країв — це в дечому змінене видання „Карти українських та сумежних земель", що появилася у Львові напередодні розвалу польської держави. З огляду на ставлені адміністраційними чинниками труднощі й короткий час розпродажі, мапа так і лишилася широким кругам громадянства незнана.

Мапа опрацьована на основі найновіших картографічних матеріялів. Автори використали поверх 400 топографічних карт: австрійських, польських, румунських і російських. З цих останніх узгляднили передусім добре опрацьовані й дбайливо видані мапи в мірилі 1:48.000. Вже саме зібрання такого багатого картографічного матеріялу натрапляло на великі труднощі й забирало багато часу. Ще більше заходів вимагало опрацювання різнородних карт з різними мірилами й мірами, коли всі вершки, дюйми й т. п. треба було замінити на метричні міри. Однак завдяки енерґії авторів, праця, не зважаючи на несприятливі умовини, увінчалася успіхом і у висліді українське громадянство дістало найкращу й найвірнішу — зпоміж усіх досі виданих — карту України.

До часу появи „Карти українських земель" найкращою мапою наших земель була „Карта Европейської Росії" Тілла. На основі цієї мапи опрацьовано кілька пізніше виданих мап, між ними „Карту України" Ст. Рудницького. Проте мапа Тілла, опрацьована на старих матеріялах, має багато неточностей, що ввійшли й до інших видань. Ці неточності зазначуються головно в зображенні різьби поверхні. Їх виправлено щойно в „Карті чорноморських країв", яка подає різьбу вірно. Тому, що в ній подано поземини що 50 і що 100 метрів та приміненно широку скалю барв (20), різьба поземелля тут дуже плястична й проглядна. На тлі зеленої краски низів виступає смуга височинь з усіми її ярами, долинами, балками та горами. Добір красок кращий, ніж у попередньому виданні „Карти українських земель". Поміж поземинами подано велику кількість висот у метрах. Річну сітку зображено дуже докладно. Залізничу сітку показано згідно з її сучасним станом.

На мапі зазначено поверх 2.000 осель. Назви подано старі й нові. Подання старих назв осель являлося конечним тому, що назви, впроваджені по революції, часто-густо міняються. Політичних границь нема, бо це — мапа фізична.

Ця карта є великим вкладом у нашу невеличку покищо картографічну скарбницю. Передусім вона заспокоїла одну з багатьох пекучих потреб наших культурно-освітніх діячів та установ шкіл, українських освітніх товариств, допомогових комітетів, для кожної інтеліґентної людини. Тому авторам належиться від українського громадянства заслужена подяка. Також слід висловити признання й »Українському Видавництву« у Кракові, що зуміло дати мапу по дуже низькій ціні (20 зол.) в порівнянні з іншими подібними теперішніми чи передвоєнними польськими виданнями.

Іван Тесля.

ВІЙНА В МИНУЛОМУ І СУЧАСНОМУ

Сіям

Німецька преса з останніх днів повідомляє про скупчення англійських військ на малайському півострові та про відлет сильних англійських ескадр зі Сінгапуру в напрямі сіямської границі.

Від якогось часу виринула побіч Японії на далекоазійському Сході нова сила — „край Таїв" — Сіям, під якою то назвою ми знали досі той край. Кілька тижнів тому читали ми в пресі про бої між військами Сіяму і французького Індокитаю та про успішну інтервенцію Японії в справі того спору. Знову в останніх днях довідуємося про загрозу для границь Сіяму від

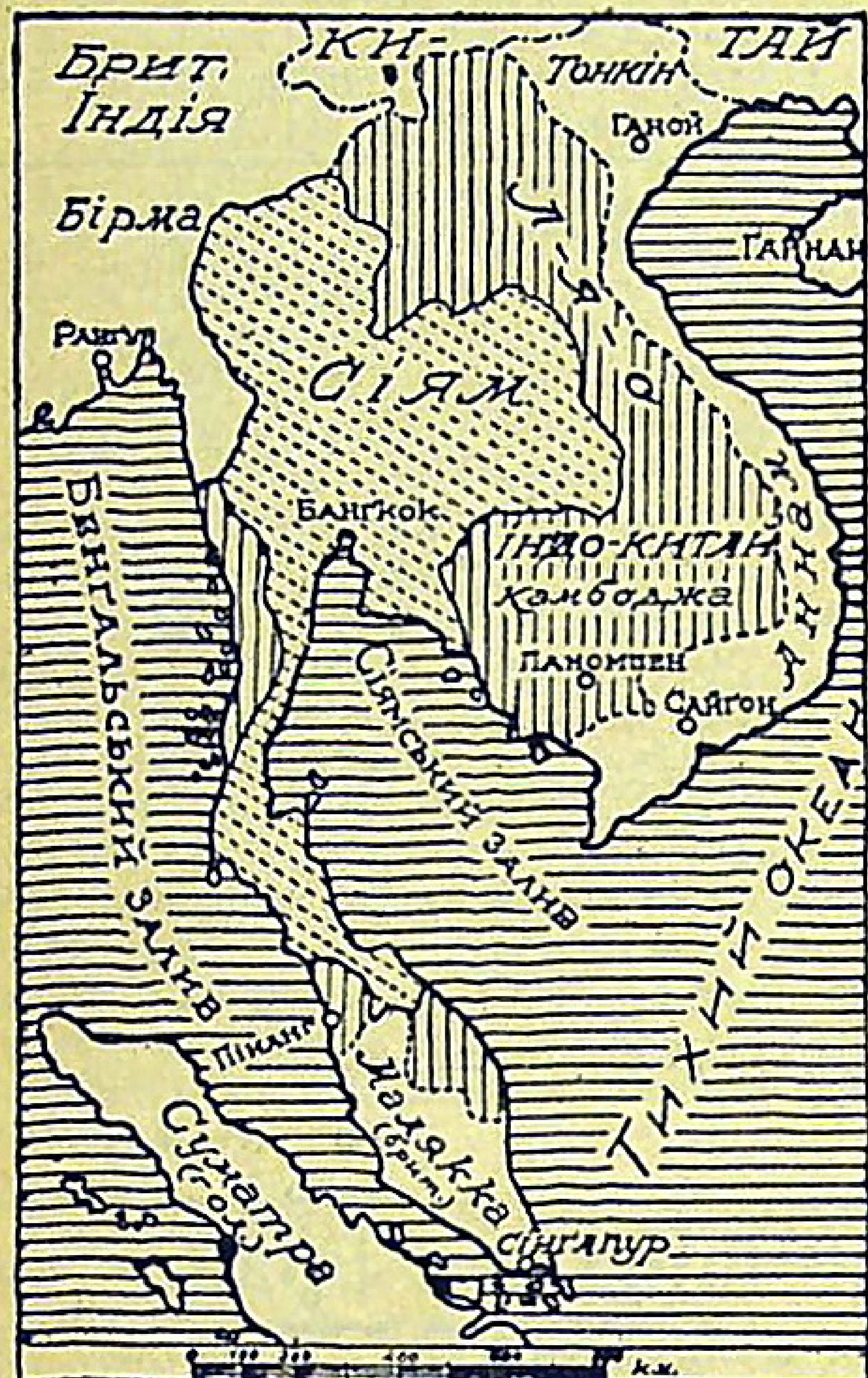

Прямовісними рисками зазначені ті колишні сіямські території, що їх впродовж 19-го і з початком 20-го століття зайняли англійці і французи.

англійських військ. Отже побіч Японії Сіям є другою державою в Азії, яка протиставиться англійському імперіялізмові на Далекому Сході та яка хоче допомогти Японії завести новий лад на азійському континенті.

Сіям — це край величини майже передвоєнної Франції. Населення в Сіямі проте багато менше, ніж у Франції, бо в 1939 р. було там нецілих 15 міліонів душ. Зате звертає увагу дуже поважний приріст населення, що його в 1920 р. було заледви 9 міліонів. Ще кращими успіхами в ділянці впорядкування відносин може похвалитися „Муанг Таі" — „край вільних людей" — як то в перекладі на нашу мову тепер називається Сіям. Під цим оглядом влада Сіяму зробила в останніх роках надзвичайно багато. В краю побудували цілий ряд нових доріг, устабілізували господарські відносини, а що найважніше — поставили сильну, на европейський лад вишколену та озброєну армію.

Теперішня провідна національна партія Сіяму в своїй праці відбудови сили краю взорувалася на німецьких та італійських зразках, — отже устрій сіямської держави відповідає авторитативній формі і відповідно до того виглядає ввесь лад унутрі держави. Побіч армії присвячено головну увагу вихованню молоді, яка схоплена в окрему організацію та від наймолодших літ життя переходить спортовий і військовий вишкіл. Дуже багато сіямської молоді перебувало на студіях в Німеччині, поважна скількість сіямських старшин відбувала доповняючий вишкіл в німецьких військових школах. Впливи Німеччини через це в Сіямі дуже поважні, а перед війною Німеччина та Італія мали з Сіямом оживлені культурні й господарські звязки.

В сучасній війні Сіям зберігав невтральність, що з огляду на його центральне ґеоґрафічне положення в полудневo-східній частині азійського континету мало досі велике значіння для вдержання миру в тій частині світа. Назрівав щоправда конфлікт між Сіямом та французьким Індокитаєм, однак завдяки інтервенції Японії удалося покищо відсунути збройний вибух того конфлікту. Конфлікт той іствує від ряду літ. Ще в 1938 р. велися переговори між Сіямом і Парижем в справі вирівнання границь Сіяму в Індокитаї, одначе ті переговори до нічого не довели, бо Франція аж до вибуху війни під різними претекстами переговори відкладала та протягала. Спір іде за частину територій, які протягом 19-го століття та з початком 20-го загарбала Франція від Сіяму. В тому часі стратив Сіям узагалі дуже велику частину своїх територій та поважну скількість одноплемінників в користь Анґлії та Франції. Франція забрала від Сіяму цілу провінцію Камбоджа та край Ляо, Анґлія поважні та страteґічно дуже важні частини малайського півострову. Ясно, що таке покривдження Сіяму не могло лишитися без наслідків на теперішні настрої та політичні симпатії сіямського народу.

У звязку з вступом Японії до пакту трьох політичне положення на Далекому Сході поважно ускладнилося. Анґлія та Америка підозрівають Японію в різних імперіялістичних плянах на Тихому океані, що не може корисно впливати на збереження миру в тій частині земної кулі. Не може воно також лишитися без наслідків для Сіяму, бо стратеґічне положення Сіяму є для всіх зацікавлених у спорі держав надзвичайно важне. З одної сторони сусідує Сіям з Британійською Індією та з британійськими посілостями на малайському півострові, з другої сторони війська Японії, які — як відомо — зробили десант в провінції Тонкін, стали майже безпосередніми сусідами сіямської держави. Далі не треба забувати, що на полудневому крайчику малайського півострову знаходиться відома анґлійська пристань Сінгапур, яка замикає ворота до багатств Далекого Сходу та є рівночасно ключем панування Великобританії в тій частині світа. Треба також памятати про ускладнену ситуацію Суматри та взагалі голяндської Індії, що втратила звязок із своїм материком, та доволі важке положення французького Індокитаю, якого військовий престиж внаслідок програної Франції поважно підупав. Це все витворило пливкий стан в тих районах, а відомі нам усім безчисленні приклади з історії, що саме такий стан Анґлія нераз залюбки використовувала для здобуття нових для себе кольоній. Тому з несподіванками на Далекому Сході треба все рахуватись. Воно є також причиною чому Сіям є напоготові та чому той розмірно невеликий, як на відносини в Азії — край, став предметом особливого зацікавлення світової преси.

—o—

„Перемога на Заході"

В кінотеатрах Ґенерального Ґубернаторства йде тепер монументальна фільма, зладжена з доручення начальної команди німецької армії п. н. «Зіґ ін Вестен». Фільма передає у коротких епізодичних знимках цілий історичний похід на европейському заході в минулому році. Складається він з двох частин: зі вступу, представляє в загальних зарисах важніші події перед війною і з образів самого походу.

Від попередніх фільм того самого характеру різниться найновіша воєнна фільма головно тим, що її автори старалися передати події якнайвірніше під оглядом історичним та хронольоґічним. Звертає увагу система, за якою черґуються образи. Події наступають по собі в такім порядку, як вони в дійсності відбувалися, а операції поодиноких армій представлені також ґрафічно. Таким чином глядач дістає докладний преґляд подій та походів на всіх відтинках західнього фронту — від правого крила в Голяндії до полудневого біля границі Швайцарії. У фільмі використали відомі вже нам здебільша знимки з воєнних тижневиків, є проте чимало і нових, а повною новиною є використання також французьких та анґлійських фільмів, здобутих в часі переможного походу.

Зі світлин, презентованих у цій фільмі, видко, що ціллю режисерів було дати якнайбільше правдивий образ боєвих операцій та взяти під увагу боєві акції всіх родів зброї, — завдання зовсім нелегке, якщо тямити про величезну різнородність війська модерної армії.

Зокрема вартісна ця фільма для молоді, головно тієї, що цікавиться воєнним ділом. У фільмі наглядно видно, які великі вимоги ставить сучасна війна не лише до проводу військових частин, але також до кожного поодинокого вояка. З цієї фільми прегарно видно, що бути дійсно добрим вояком це зовсім не така легка річ, як декому недосвідченому в військових справах видається, та що військове діло — це направду ніяка романтика, вимріяна буйною молодечою уявою.

—o—

= **НІМЕЦЬКИЙ НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ** відкрили в Білгороді 27. II. при участи реґента кн. Павла, югославянських міністрів і професорів університетів. З німецького боку були посол Твардовський, керманич нового Інституту проф. Ґеземан і ін.

= **НА МАЛЬТІ** тільки одного дня було 6 летунських алярмів.

= **ЯПОНСЬКИЙ АМБАСАДОР** заявив у Лондоні, що експанзія Японії на південь не нарушить важних життевих англійських інтересів.

= **ГРОМАДЯНИ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ**, що живуть у Сіямі, дістали візвання від свого посла, вернутися до батьківщини.

= **ТУРЕЦЬКИЙ АМБАСАДОР** в Уошинґтоні відбув розмову з державним підсекретарем Сунiером Уелсом.

= **В КАНАДІ** припинили на 3 тижні щоденник «Кенедіян Трибюн» у Торонґо з уваги на «безпеку держави».

= **ПЕРЕКУПНІСТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ УРЯДОВЦІВ.** «Юнайтид Пресс» повідомляє з Уошинґтону, що члени американської ради національної оборони брали величезні хабарі від членів анґлійської комісії закупів.

= **ГОЛОВА** міської ради Лондону заявив у радіо, що давніше місто мало 10.000 пожежників, а тепер їх число зросло до 26.000. Давніше було в Лондоні 400 відділів скорої допомоги, сьогодні є їх вже 6.500. Ввели досі невідомі ще рятункові кольони. Є їх 10.000.

= **АНҐЛІЙСЬКИЙ** боєвий літак Бристоль-Бленгейм намагався заатакувати німецький стежний корабль. Атака не вдалася, бо німці негайно відповіли вогнем. Три ворожі бомби не поцілили. Німецький корабель вернувся неушкоджений.

= **27. II. МАДЯРСЬКИЙ** міністр закорд. справ Бардоссі і югославянський міністр закорд справ Ченчар-Марковіч обмінялися ратифікаційними грамотами мадярсько - югославянського договору дружби.

= **27. II. ПОПОЛУДНІ** мешканці Лондону пережили двократний летунський алярм.

= **АНҐЛІЙЦІ** знову захопили на повному морі два французькі торговельні кораблі — «Жан Люї Дрейфус» і «Санпей». Перший анґлійці захопили в дорозі до Мадаґаскару, другий тоді, коли вертався до Франції. Він віз з Індокитаю здемобілізованих вояків і харчі.

Новинки

КАЛЕНДАР

БЕРЕЗЕНЬ

2. Неділя — Сиропустна.
3. Понеділок — Льва папи рим.

—

– **КОМУНІКАТ УКРАЇНСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ТОВАРИСТВА („ПРОСВІТА") В КРАКОВІ:** 1. Виділ УОТ в Кракові повідомляє всіх своїх членів, що до 15. березня 1941 р. включно переводитиме перереєстрацію членів УОТ. У звязку з цим треба вирівняти до 10. березня ц. р. всі залеглі членські вкладки або через збирача (курсора), або безпосередньо в канцелярії УОТ, Краків, Адольф Гітлер-Пляц 12, II. п., щодня в год. 10—13 і 18—20. Невплачення членської вкладки впродовж трьох місяців уважатиметься за неохоту бути дальше членом УОТ й такі особи скреслиться з реєстру членів. — 2. До дня 15. березня ц. р. канцелярія УОТ вимінюватиме старі виказки „Просвіти" на нові УОТ. Кожний член подбає, щоб виміняти до цього часу виказку, бо до домівки Т-ва вступ дозволений тільки за виказками. — 3. Щоб стати членом УОТ, треба виповнити анкетний листок (заяву) в приявності урядовця Т-ва, виказатися документами, що вступаючий є українцем (потрібна виказка УДК) та найти зпоміж членів УОТ двох ручителів, які поручили б цю заяву власноручними підписами. Місячна вкладка 1 зол. і 50 сот. вписового (одноразове). — 4. Виділ УОТ взиває всіх членів, які визичили книжки в бібліотеці Т-ва і — не зважаючи на кількакратні упімнення їх не звернули, — звернути їх до 3. березня ц. р. включно до канцелярії *Т-ва. Тих, що не звернуть книжок* до цього речинця, крім проголошення їхніх прізвищ у пресі в рубриці „Суспільні шкідники", потягнеться до відповідальности всіми можливими засобами. — Взивається всіх українців(ок) міста Кракова, які знають прізвища й імена неграмотних українців, і українок, щоб повідомили негайно про це канцелярію УОТ. Повідомляти можна щодня в год. 10—13 і 18—21. — ВИДІЛ.

– **ШИРШІ СХОДИНИ ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ,** з рефератами дир. Ірини Павликовської та інж. Ліди Бурачинської про відновлення традиції вечорів народньої ноші, що досі не відбулися з незалежних від Секції причин, відбудуться в понеділок, 3. березня в год. 19-ій в домі УОТ, Краків, Адольф Гітлер-Пляц 12, II. Гостям раді. 1-2

– **КОНЦЕРТ СПІВАЧКИ ОКСАНИ БУРБЕЛЛО,** другий з черги, відбудеться заходом Філії УНО в Берліні, в Шуманзаль, Ліцовштр. 76, в неділю 9. березня в 18. год. В програмі народні та оригінальні лемківські пісні.

– **УКРАЇНЦІ В ГАНОВЕРІ.** Заходом Філії УНО в Ганновері улаштовано святочну академію у 23-ті роковини геройського чину української молоді. Вступне слово виголосив п. Кирієвавий. Поему О. Стефановича „Крути" віддеклямувала гарно п. Макарова. Відповідний реферат виголосив п. Халапа. Дальше п. Остапчук деклямував удатно вірш Бабожича „Крути". Память Борців вшановано однохвилинною мовчанкою. Національним гимном закінчено цю дбайливо підготовану й добре виведену академію.

– **БОЛГАРСЬКИЙ** король Борис прийняв на авдієнції делеґацію майже всіх розвязаних політичних партій.

Малий фейлетон

Елеґія про сп'вучі двері

Співучі двері, сивий явір,
Старий, мальований поріг.
Б. І. Антонич.

Мудрі люди вигадали двері. І заразом — дурні. Не передбачили всіх можливостей. Передусім одної: імпрез. Недаром приповідка говорить, що нема доброго, щоб на зле не вийшло — й навпаки.

Всі наші імпрези мають пеха. Переслідують їх завзято співучі чи пак скрипучі двері. Так принаймні впевняють нервові учасники. І страшенно тим хвилюються.

Нераз я дивувався. Сидить спокійний громадянин і слухає. Нараз схоплюється на ноги, неначе б його хто шпилькою кольнув. Інший раптом блідне, кривить уста, якби дістав шлункових болів. Ще інші, більш бойові, хапаються за палицю, за парасолю, мацають себе при боці, де в військових, звичайно, пістоля. А всі крізь затиснені зуби шиплять, як гадюки:

— Двері! А бодай тебе двері притиснули!

Ще гірше діється на сцені або естраді. Актор, рецитатор, декляматор — зводить розпучливий двобій з дверима. Спершу змагається хоробро. Голос його переходить через усі степенування до „кресчендо" й врешті зрезиґновано заломлюється. Програв. Піт заливає йому чоло, руки безсило опадають, благальним зором водить по недобрих дверях. А вони наперекір йому й усім лиш: ррип, ррип, ррип, ррип... Глузують.

Бували такі смільчаки, що пробували в дитяченаївний спосіб зарадити лихові. Бундючно виписували на афішках, що „з початком програми двері замикаються". І справді, замикали на ключ. Ще й посіпак ставили.

Стоїть отже такий посіпака при дверях. Гордий, певний себе.

Нараз... легкий стукіт. Посіпака прикидається, що не чує. Стукіт повторюється. Щораз голосніший. Урешті переходить у нагальний грюкіт — наслідування барабана.

Посіпака не може втерпіти й запитує:

— Хто там?

— Ангел! — відповідає симпатичний голосочок. — Пустіть!...

— А чорти б брали таких ангелів! — вибухає посіпака й відчиняє, бо грюкіт не вгаває.

Тоді двері „ррип" — і справді являється ангел. Але ззаду його чорт. Шеф посіпаки. Труситься з люти.

Посіпака вмить тратить відвагу, певність себе. Робиться маленький, маленький, як перший-ліпший боягуз. Рад би під землю сховатися.

— Вибачте!... — простогне й тільки його бачите при дверях. Воліє не ризикувати.

Тоді співучі двері починають наново свою побідну пісню. Під її такт люди на салі підстрибують, як на сковороді, бліднуть, румяніють, хапаються за палиці, парасолі, скубуть вуса, бороди.

А на сцені нещасний прелеґент чи актор мліє з розпуки...

ЩИПАВКА.

КОМУНІКАТ
Українського Допомогового Комітету в Кракові.

СПРАВА ДОДАТКОВИХ ХАРЧЕВИХ КАРТ

Повідомляємо, що додаткові харчеві карти для українців м. Кракова й округи видаватиметься виключно в УДК-Краків, вул. Льоретанська 18.

1. Усі українці м. Кракова й округи, що старатимуться про додаткові харчеві карти, мають принести зі собою: а) особисту виказку УДК (Авсвайзкарте) або посвідку реєстрації в УДК; б) виказку вплачених датків до УДК; в) додаткову харчеву карту з місяця лютня ц. р. з печаткою Українського Консуму.

2. Додат. харч. карти видаватиметься в днях 28. лютого до 4 березня **включно** в год. 8—12 і від 15—17 в такому азбучному порядку:

3. березня (понеділок) літери: Н, О, П, Р, С.

4. березня (второк) літери: Т, У, Ф, Х, Ц, Ч, Ш, Щ, Ю, Я.

Після визначеного речинця зголошень не приймається.

3. Подається до відома, що при зголошеннях треба подати точно вік дітей!

УДК-Краків.

КОМУНІКАТ
УКРАЇНСЬКОГО КОНСУМУ В КРАКОВІ.

На тиждень від **3. до 9. березня 1941 р.** визначено продажу таких приділових продуктів:

1. Хліб і мясо в дотеперішній кількости й ціні.

2. Марґарина на додаткові карти II. відтинок „N" 22 по 125 ґрамів на особу в ціні по 5 зол. за 1 кґ.

Управа.

ОГОЛОШЕННЯ

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., ¼ сторінки 180 зол., ⅛ сторінки 150 зол., 1/16 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 міліметер ширини 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 30 сотиків за слово, найменше 3 зол. Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримоніяльні по 50 сот. за слово.
КНИЖКИ: Всі книжки нашого видавництва продають книгарні й адміністрація видавництва. Хто хоче замовити книжки просто на свою адресу — повинен наперед прислати належитість і на пересилку, а тоді вишлемо бажані книжки.

ПЕРЕДПЛАТА „Кр. В.": Передплату треба висилати згори. Передплата однакова в краю й закордоном. Часопису на кредит не можемо висилати. При зміні адреси треба все подавати попередню адресу.
ВИСИЛКА ГРОШЕЙ: Гроші на передплату чи книжки з Генерального Ґубернаторства треба посилати переказами або чеками нашого видавництва Sch A Warschau Nr. 2.143. З Німеччини начеками нашого видавництва на Postscheckkonto Berlin № 68085.
З Протекторату: чеками „Українського Видавництва" Postsparkasse Prag 78.513. Курс 1 нім марки 2 злоті; 1 чеської корони 2[illegible]
При висилці грошей все треба подати на що призначені гроші. Звертаємо увагу: подавати читку і докладну адресу.

За Редакцію відповідає начальний редактор М. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Райхсштрассе 34, II. Тел. 230-39
З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: Hauptschriftleiter M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. — Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79